

การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทย
และตุยบายเต่งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน
A Comparative Study of the Belief of Boat Nymph in Thailand
and Tui Buay Teng Niang in Hainan, People's Republic of China

Zhao Peng*, อีริชติ เกิดแก้ว

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email : 251623681@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อในแม่ย่านางเรือในประเทศไทยกับความเชื่อในตุยบายเต่งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากวิดีโอที่ค้นและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบความสอดคล้องกันของความเชื่อทั้งสอง คือ แม่ย่านางเรือและตุยบายเต่งเหนียงเป็นเทพนารีที่ศักดิ์สิทธิ์ คอยปกป้องรักษาชาวเรือให้ปลอดภัยจากอันตราย บันดาลให้ประสบความสำเร็จตามปรารถนา และสามารถลงโทษผู้ที่กระทำการดูหมิ่นให้ประสบกับสิ่งที่ไม่ดีได้ ชาวเรือจะปฏิบัติต่อสิ่งเคารพทั้งสองด้วยความเคารพ บูชาด้วยเครื่องเซ่นสังเวยอย่างดี ปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และไม่กระทำการใด ๆ ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรม ส่วนความแตกต่างกันของความเชื่อ การบูชา และการปฏิบัติต่อความเชื่อทั้งสองนั้นจะแตกต่างกันไปตามมิติทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละประเทศที่ผสมผสานกับคติความเชื่อทางสังคมของตนและคติความเชื่อภายนอกที่ชาวเรือของทั้งสองประเทศได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบ ความเชื่อ แม่ย่านางเรือไทย ตุยบายเต่งเหนียงจีน

Abstract

The purpose of this research was to compare beliefs in Boat Nymph in Thailand and beliefs in Tui Buay Teng Niang in Hainan, People's Republic of China. The thesis is qualitative research that analyzes data from the video and presented the research results by descriptive analysis. The results of the research found that the two beliefs were consistent. Boat Nymph and Tui Buay Teng Niang were holy female deity, to protect the sailors from danger Inspired, to achieve the desired success and can punish those who commit insults to experience bad things. Sailors will treat both respects with respect. Worship with a good sacrifice strictly follow the guidelines and do not commit any act that violates the prohibitions mainly related to morals and ethics. The differences in beliefs, worship and treatment of these two beliefs differ according to the unique cultural dimensions of each country combined with its own social beliefs and external beliefs that The sailors of both countries have continued to this day.

Keywords : Comparison, Belief, Thai's Boat Nymph, China's Tui Buay Teng Niang

บทนำ

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมที่อยู่ควบคู่กับสังคมมาอย่างยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลง ผสมผสานไปตามสิ่งแวดล้อมทางสังคมและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมที่หลากหลายไปตามชาติพันธุ์ของคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งความเชื่อเป็นสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและสังคมในหลายด้าน เช่น ชาวประมงมีความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยคุ้มครองให้พวกตนปลอดภัยในขณะที่ออกเรือจับปลา ดังนั้น ก่อนนำเรือออกไปจับปลาพวกเขาจะต้องไหว้แม่ย่านาง เพื่อขอให้ท่านช่วยคุ้มครองให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และคลบนันดาลให้จับปลาได้ครั้งละมาก ๆ ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือนี้จึงมีความแตกต่างกันไปตามตำนานในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย เช่น ตำนานหนึ่งได้กล่าวถึงหญิงสาวผู้ทำหน้าที่เป็นกัปตันเรือที่มีความชำนาญเรื่องการเดินเรืออย่างมาก วันหนึ่งในขณะที่ออกเรือไป ได้เกิดพายุรุนแรง และหญิงสาวคนดังกล่าวได้อธิษฐานขอให้พระอินทร์ไว้ชีวิตลูกเรือของตน และพากลับฝั่งอย่างปลอดภัย แต่พระอินทร์มีข้อแลกเปลี่ยนด้วยการให้เธอต้องอยู่บนเรือลำนั้นตลอดกาล ต่อมาเรื่องเล่าดังกล่าวได้กลายเป็นตำนานแม่ย่านางเรือไทยมาจนถึงปัจจุบัน (ณัฐธินิชา พรธรรมรัตน์, 2016, น. 35) นอกจากนี้ วิถีทัศน์เรื่องตำนานแม่ย่านาง กัปตันสาวผู้สละชีวิตช่วยลูกเรือ (2020) ยังได้กล่าวเสริมว่า ทุกคนบนเรือต่างไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น แต่มีเกลาสิผู้เห็นเหตุการณ์คนหนึ่งได้เล่าเรื่องทั้งหมดให้ทุกคนฟัง นับตั้งแต่นั้นมากัปตันสาวผู้สละชีวิตจึงได้รับการนับถือจากชาวเรือในฐานะของแม่ย่านาง เทพนารีผู้คุ้มครองชาวเรือที่เดินทางทะเลมาจนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือข้างต้นถูกนำมาเชื่อมโยงกับการสร้างเรือที่ต้องมีกรรมวิธีหลายอย่าง ในอดีตการสร้างเรือเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่เกิดจากการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรง ปัจจุบันภูมิปัญญานี้ได้ถูกนำมาเข้าระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่มีการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ในการต่อเรือไม้และประกอบอาชีพต่อเรือแบบดั้งเดิม การสร้างเรือในปัจจุบันถูกพัฒนาตรงตามวัตถุประสงค์มากขึ้น และดัดแปลงวัสดุและเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ดังนั้นความสัมพันธ์ของเรือกับวิถีชีวิตพื้นบ้านจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งด้านคติความเชื่อและศาสนา เนื่องจากความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือมีความสัมพันธ์กับประเพณี ทั้งประเพณีราชภัฏและประเพณีหลวง บทบาทของเรือจึงเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม (ณัฐกานต์ เกาศล และสุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, 2017)

ชาวประมงจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับเรือและการประกอบอาชีพของตนอย่างหลากหลาย เช่น ตูยบวยเต็งเหนียงเทพผู้เป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวประมง โดยเฉพาะชาวประมงในมณฑลไหหลำที่ตั้งอยู่ทางใต้สุด ซึ่งเป็นเกาะแห่งเดียวของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดย Chen Zihui (2020, น. 49) ได้กล่าวถึงความเชื่อของคนกลุ่มนี้ไว้ว่า ชาวบ้านมณฑลไหหลำมีความเชื่อเรื่องเทพเจ้าแห่งท้องทะเล เนื่องจากการประกอบอาชีพของพวกเขาต้องอาศัยท้องทะเล อีกทั้งลักษณะภูมิศาสตร์ที่เขาคืออยู่เป็นเกาะที่ล้อมรอบไปด้วยทะเล ภูมิอากาศมีลมตลอดทั้งปี โดยเฉพาะฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง ในบางช่วงเกิดภัยพิบัติและการปล้นสะดมจากโจรสลัด ทำให้ชาวเกาะไหหลำจำต้องพึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาติให้ช่วยปกป้องพวกเขา ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อในเทพเจ้าแห่งท้องทะเลของคนกลุ่มนี้จึงมีหลากหลาย แต่เทพที่ชาวเรือไหหลำให้ความเคารพนับถือมากที่สุดคือ ตูยบวยเต็งเหนียง ดังที่ Ma Ribing (2003, น. 46) ได้เล่าไว้ว่าเมื่อ 400 ปีที่แล้ว ชาวประมงและพ่อค้าแล่นเรือออกจากท่าเรือชิงหลัน เดินเรือหลงทางทิศใต้ พวกเขาได้ตั้งเทวรูปตูยบวยเต็งเหนียงไว้บนหัวเรือสำเภา เพื่อขอให้ท่านช่วยคุ้มครองให้ปลอดภัย จากตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพล

ของความเชื่อที่มีส่วนสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพให้แก่คนที่มิวิถีชีวิตเกี่ยวกับเรื่องที่สัมพันธ์กันความ ศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าผู้คุ้มครองได้อย่างดี

Zeng Lingming (2021, น.82) กล่าวว่า ทุยบายตั้งเหนียงมีต้นกำเนิดจากตำนานท้องถิ่นของมณฑล ไทหล่า เล่าสืบต่อกันมาจากชาวบ้านไทหล่า และกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี พุทธศาสนิกชนจำนวนมากนับถือทุยบายตั้งเหนียงและกระจายอยู่ที่เมืองเหวิน ชาง เมืองไห่โซ่ว เมืองฉงไห่ อำเภอ หลิงสุย อำเภอตันอัน และอำเภอฉุนชางของมณฑลไทหล่า รวมไปถึงหมู่บ้านชาวจีนโพ้นทะเลเชื้อสายไทหล่าในประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุยบายตั้งเหนียงเป็นเทพเจ้าท้องถิ่นไทหล่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารด้านประวัติศาสตร์และลง พื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลสรุปได้ว่า ปัจจุบันนี้เกาะไทหล่ามีศาลเจ้าที่เซ่นไหว้ทุยบายตั้งเหนียง ทั้งหมด 90 แห่ง เนื่องจากเป็นเทพนารีคุ้มครองที่คอยช่วยเหลือชาวประมงและพ่อค้าแม่ค้าชาวไทหล่าเมื่อออกทะเลไปจับสัตว์น้ำและ ทำการค้าขาย ดังนั้นทุยบายตั้งเหนียงจึงเป็นเทพนารีที่มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวประมงและ พ่อค้าแม่ค้าชาวไทหล่า นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความเชื่อดังกล่าวของแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและทุยบาย ตั้งเหนียงในมณฑลไทหล่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์ต่อการสูญหาย อีกทั้งความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพล ต่อคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แต่ในปัจจุบันกำลังจะเลือนหายไป ดังนั้นเป็นการปลูก ฝังและตระหนักให้ลูกหลานทั้งสองประเทศเห็นถึงความสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมของความเชื่อดังกล่าว

จากความเป็นมาและความสำคัญของความเชื่อในเทพนารีทั้งสองของชาวเรือดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนและ กำลังศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อในเทพนารีทั้ง สอง เพื่อทราบความสอดคล้องและความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อ การบูชา และการปฏิบัติต่อเทพนารีทั้งสอง ของผู้ที่นับถือชาวไทยและชาวไต้หวัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องนี้เพิ่มเติมและเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและทุยบายตั้งเหนียงในมณฑลไทหล่า สาธารณรัฐประชาชนจีน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จะแสดงออกมาในรูปของข้อห้าม ค่านิยมต่าง ๆ ดังนั้น ความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด และปรากฏในรูปของพฤติกรรม ในชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม และวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ ของสังคมนั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและทุยบาย ตั้งเหนียงในมณฑลไทหล่า สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. ศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและตุยบวยตั้งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน จากวิดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อทั้งสองที่ผลิตในช่วงปีค.ศ. 2012-2021 ผ่านทาง เว็บไซต์ช่อง YOUTUBE และ YOUKU ความเชื่อละ 10 เรื่อง ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 วิดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อแม่ย่านางเรือในประเทศไทย

ชื่อเรื่อง	ปีที่เผยแพร่ ออกอากาศ	เว็บไซต์
1. ตำนานแม่ย่านาง สิ่งที่น่ากลัว : เล่าให้ฟัง] "เดินทางต้องรู้ [ตำนาน	2021	https://www.youtube.com/watch?v=_BryG2uwVG4
2. มิติลับสัมผัสสยอง แม่ย่านางป้อเรือ	2021	https://www.youtube.com/watch?v=q5oLaZSVncE
3. ผีพรายทะเลปะทะแม่ย่านาง 2 และ 1 รวมตอน))	2021	https://www.youtube.com/watch?v=LjqVtdtOxck
4. ตำนานแม่ย่านาง กับต้นสาวผู้สละชีวิตช่วยลูกเรือ	2020	https://www.youtube.com/watch?v=ktsj1UzPmPA
5. อาจารย์ยอด แม่ย่านาง : [น้ำจืด [	2020	https://www.youtube.com/watch?v=KGSXgnJoWHw
6. แม่ย่านาง ต้นตำนานการกราบรถไหว้เรือ-	2016	https://www.youtube.com/watch?v=jBzd4xFG_mA
7. ลำ EP.123 ตอนแม่ย่านางเรือ)1/4)	2016	https://www.youtube.com/watch?v=nFs4Y5HbmOg&t=177s
8. แม่ย่านาง	2016	https://www.youtube.com/watch?v=Kk22BNpBAPY
9. สารคดีเรื่องเล่าวิถีไทย ตอนแม่ย่านางเรือ	2014	https://www.youtube.com/watch?v=LM6CPPBNQrA
10. ไหว้แม่ย่านางเรือ	2013	https://www.youtube.com/watch?v=MedYK0Zefl4

ตารางที่ 2 วิดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อตุยบวยตั้งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน

ชื่อเรื่อง	ปีที่เผยแพร่ ออกอากาศ	เว็บไซต์
1. ศาลเจ้าตุยบวยตั้งเหนียง หมู่บ้านเถาหลี่ ตำบลตงเจียว อำเภอเหวินซาง มณฑลไหหลำ 海南省文昌市东郊镇桃李村水尾圣娘庙	2021	https://new.qq.com.omn/20210117
2. ตุยบวยตั้งเหนียง ตำบลตงเจียว เมืองเหวินซาง มณฑลไหหลำ	2020	https://v.qq.com/x/page/a3207amv5h5.html

ชื่อเรื่อง	ปีที่เผยแพร่ ออกอากาศ	เว็บไซต์
海南省文昌市东郊镇 东郊水尾圣娘军坡		
3. ดุ่ยบวยตั้งเหนียงทะเลสาบ ตะวันออก เมืองไห่โข่ว มณฑล ไห่หล่า 海南省海口市东 湖水尾圣娘	2020	https://tv.sohu.com/s2011/sitemap/index.shtml
4. ศาลเจ้าริมทะเล 海边的庙-水 尾圣娘庙	2019	www.bilibili.com/video/av46855266
5. พิธีดุ่ยบวยตั้งเหนียง 水尾圣娘 庆典	2019	https://v.youku.com/v_show/id_XNDI4MTAzNjc5Ng==.html
6. สดุดีดุ่ยบวยตั้งเหนียง 水尾圣 娘颂	2019	https://v.qq.com/x/page/n3133xltq0c.html
7. พิธีดุ่ยบวยตั้งเหนียง อำเภอล หวินซาง มณฑลไห่หล่า 海南省 文昌市水尾圣娘仪式	2019	https://www.iqiyi.com/w_19s6kn2qcp.html
8. ศาลเจ้าโบราณริมแม่น้ำว่านเฉวียน 万泉河边古庙	2019	https://haokan.baidu.com/v?pd=wise
9. วัดดุ่ยบวยตั้งเหนียงหวินซาง เทพ นาอันดับหนึ่งในไห่หล่า “海南 第一女神”文昌水尾圣 娘庙	2018	https://v.qq.com/x/page/y3221
10. วัดดุ่ยบวยตั้งเหนียง ตำบลตงเจียว เมืองหวินซาง มณฑลไห่หล่า 海南 省文昌市东郊镇水尾 圣娘庙	2017	https://v.qq.com/x/page/s0389d34buw.html
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยกับความเชื่อเรื่องดุ่ยบวยตั้งเหนียงใน มณฑลไห่หล่า สาธารณรัฐประชาชนจีน		
4. รายงานผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)		

ผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและดุ่ยบวยตั้งเหนียงในมณฑลไห่หล่า สาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทย

1.1 ตำนานแม่ย่านางเรือในประเทศไทย ความเป็นมาของตำนานแม่ย่านางเรือของไทยมีหลายตำนาน แต่ตำนานที่พบว่า มีกล่าวอยู่หลายแห่ง คือ ตำนานของแม่ย่านางเรือของชาวประมงทางภาคใต้ของไทย ดังที่ กฤติกา ชูผล (2559, น. 3) ได้กล่าวไว้ว่า ครั้งหนึ่งพระอิศวรและพระแม่อุมาเทวีได้เสด็จประพาสทะเล กังได้มาร้องเรียนว่า ตนเองเป็นสัตว์ที่ร่างกายมีแต่เนื้อ เปลือกห่อหุ้มบาง ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ ทำให้ถูกสัตว์น้ำอื่น ๆ จับกิน พระแม่อุมาเทวีจึงประทานพรให้กั๋งมีเกล็ดสองคมอยู่บนหัว และหอกปลายแหลมอยู่ที่หาง เมื่อสัตว์ใดกินเข้าไป กั๋งก็จะใช้หางเจาะออกมา ทำให้สัตว์เหล่านั้นไม่กล้ากินกั๋งอีก อาหารที่กั๋งสามารถกินได้ จะต้องเป็นสัตว์ที่ตายเน่าเปื่อยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้กั๋งจึงมีจำนวนมากขึ้น จนทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล กั๋งจึงมาชักชวนกั๋งให้ผสมพันธุ์กันแล้วออกอุบายให้กั๋งใช้อาวุธเจาะท้องเรือสำเภาให้จม มนุษย์ที่ว่ายน้ำไม่เป็นก็จะจมน้ำตายกลายเป็นอาหารของกั๋งและกั๋ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เจ้าของเรือสำเภาได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก พวกนายสำเภาจึงได้ขอให้เทพเจ้าหมาจ๋อคือเทพนารีแห่งทะเลที่คุ้มครองและช่วยเหลือชาวฮกเกี้ยนในการออกเดินทางทะเล เทพเจ้าหมาจ๋อจึงบอกให้นำของมาเช่นไฉ่ว แล้วร่วมปรึกษากันว่าจะนำความไปกราบทูลพระอิศวรและพระแม่อุมาเทวีให้ตัดสินปัญหา พระแม่อุมาเทวีจึงสั่งให้พญานันตนาคราชไปปราบกั๋งที่ผิวดำสตัยและใช้อุบายทำให้มนุษย์เดือดร้อน จากนั้นพญานันตนาคราชรับโองการแล้วลงไปถึงพระคงคา กั๋งที่ทำผิดก็ร้อนตัวกลัวจนกระเพาะและอาหารเก่าใหม่ขึ้นมาบนสมอง จากนั้นจึงถูกสาปให้เรือสำเภาน้อยใหญ่ที่พวกตนเจาะให้ล่มเข้าไปอยู่ในแก้มทั้งซ้ายและขวาเพื่อถ่วงหัวไม่ให้เงยขึ้นมาเจาะเรือสำเภาได้อีก พญานันตนาคราชจึงสั่งให้ชาวเงินเดินสมุทรทั้งหลายนับถือเจ้ายอดสวรรค์ให้คุ้มครองรักษาเรือสำเภาทุกเที่ยวที่ไปมาจนถึงทุกวันนี้

นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวไทยโบราณเชื่อว่าแม่ย่านาง คือ นางไม้ เมื่อนำต้นไม้มารสร้างเป็นเรือจึงเปลี่ยนคำเรียกใหม่ว่า แม่ย่านางเรือ ก่อนจะโค่นต้นไม้หรือตัดไม้มารทำเรือต้องขออนุญาตต่อนางไม้และอัญเชิญนางไม้ให้มาสถิตที่เรือที่ตนสร้างขึ้น ความเชื่อเรื่องการบวงสรวงแม่ย่านางเรือเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษสู่คนรุ่นใหม่ มีเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ชาวประมงไทยจะไหว้แม่ย่านางเรือทุกวันพระหรือโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น การนำเรือลงน้ำครั้งแรก และหลังจากนำเรือขึ้นมาซ่อมแซม (วิดิทัศน์เรื่อง สารคดีเรื่องเล่าวิถีไทย: แม่ย่านางเรือ, 2014)

มิติทางความเชื่อเรื่องนี้อีกประการหนึ่งก็คือ คนไทยโบราณเวลาจะออกเดินทางมักจะมีคำตักเตือนกันเสมอว่า จงมีสติและควบคุมอารมณ์ให้ดีระหว่างการเดินทาง เนื่องจากคำพูดอาจไม่เป็นรูปธรรมพอ จึงได้กำหนดเงื่อนไขทางความเชื่อเพิ่มขึ้นมาว่า มีแม่ย่านางร่วมเดินทางไปด้วย ส่งผลให้ผู้ขับเรือต้องมีสติ ระมัดระวังในการออกเรือทุกครั้ง และขอพรให้แม่ย่านางช่วยคุ้มครองดูแล เมื่อเวลาผ่านไป กุศโลบายนี้ก็เปลี่ยนไป เนื่องจากมีชาวเรือบางส่วนที่ได้รับการคิดทางศาสตร์สมัยใหม่คิดว่า แม่ย่านางเรือไม่น่าจะมีอิทธิฤทธิ์ สามารถคุ้มครองป้องกันภัยให้แก่พวกตนได้ จึงมักเตือนสติกันว่า “สติคือหางเสือ ใช้บังคับเรือให้ตรงทาง” เพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการออกเรือแทน แต่จากการศึกษาพบว่า ชาวเรือไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความเชื่อว่า แม่ย่านางเรือจะคุ้มครองทุกคนให้ปลอดภัยในการเดินเรือและช่วยพวกเขาให้หาปลาได้จำนวนมาก เห็นได้จาก ก่อนออกเรือเพื่อไปจับปลา ชาวประมงไทยจะต้องไหว้แม่ย่านางเรือทุกครั้ง (วิดิทัศน์เรื่อง แม่ย่านางต้นตำนานการกราบรถ-ไฉ่วเรือ, 2016)

จากตำนานความเป็นมาจะเห็นถึงความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ พระอิศวรและพระแม่อุมาเทวี รวมถึงพญานันตนาคราชกับเทพนิยายของชาวจีน คือ เทพเจ้าหมาจ๋อ หรือแม่ย่านาง ซึ่งเดิมทีเป็นคติความเชื่อของชาวจีน และได้แพร่เข้ามาอย่างสังคัมไทยโดยพ่อค้าชาวจีนและชาวจีนอพยพที่มำตั้งรกรากอยู่

ที่ประเทศไทย โดยเฉพาะชาวจีนที่ประกอบอาชีพชาวประมง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นทัศนคติที่แตกต่างตามคติการนับถือผีดั้งเดิมของชาวไทยบางท้องถิ่นที่กล่าวถึงแม่ย่านางคือนางไม้ แต่ก็มีลักษณะที่สอดคล้องกัน คือ ความศักดิ์สิทธิ์สามารถให้ความคุ้มครองชาวเรือให้ปลอดภัย มีอำนาจเชิงบันดาลให้ชาวประมงจับปลาได้คราวละมาก ๆ และความเชื่อเรื่องนี้ถูกนำมาใช้เตือนสติผู้ใช้เรือในการประกอบอาชีพให้มีสติระมัดระวังไม่ประมาท ให้ความเคารพนับถือ ยำเกรง ไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการลบหลู่ดูหมิ่นแม่ย่านางเรือ

1.2 พิธีการบูชาแม่ย่านางเรือในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ชาวประมงไทยได้ประกอบพิธีกรรมเพื่อบูชาแม่ย่านางเรือโดยจำแนกได้ 2 ประการ ได้แก่ ขั้นตอนการบูชาและสิ่งของที่บูชา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 ขั้นตอนการบูชาแม่ย่านางเรือ โดยปกติแล้วชาวประมงไทยจะมีขั้นตอนในการประกอบพิธีบูชาแม่ย่านางเรือ ดังนี้

ขั้นตอนแรก ทำความสะอาดหัวเรือและเรือทั้งลำ

ขั้นตอนที่สอง นำผ้าสีทับทิมหรือผ้าสามสีมาผูกกับหัวเรือ ด้วยมีความเชื่อว่าเป็นการแต่งตัวให้เรือมีความสวยงาม เหมือนกับการแต่งตัวให้แม่ย่านางเรือในฐานะเทพนารีให้สวยงาม

ขั้นตอนที่สาม นำแป้งหอมมาประพรม ปิดทองที่โชนเรือ และนำน้ำลูบที่หัวเรือ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นสิริมงคลในการนำเรือออกทะเล

ขั้นตอนที่สี่ นำพวงมาลัยหรือดอกไม้มาคล้องที่หัวเรือตามความต้องการเพื่อสักการบูชา

ขั้นตอนที่ห้า นำอาหารคาวหวานและผลไม้ที่เตรียมไว้ใส่ถาดแล้วนำไปตั้งที่หัวเรือ กลางลำเรือท้ายเรือ และจัดอาหารให้แก่บริวารแม่ย่านางอีกส่วนหนึ่งด้วย โดยไม่รวมกับของแม่ย่านาง

ขั้นตอนที่หก จุดธูป 9 ดอก และกล่าวคำอัญเชิญแม่ย่านางพร้อมกับบอกชื่อแม่ย่านาง บอกแม่ย่านางตามความต้องการของผู้บูชา เพื่อให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ เครื่องบูชา ขอพรให้คุ้มครองป้องกันอันตรายทุกอย่างในการเดินทางและให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ขั้นตอนที่เจ็ด เเผากระดาษเงินกระดาษทอง

ขั้นตอนที่แปด พรมน้ำมนต์ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อตนเองและผู้ร่วมทำพิธี

ขั้นตอนที่เก้า เมื่อกราบไหว้บูชาเสร็จแล้ว ปลอยเครื่องเซ่นไหว้ไว้สักครู่ หลังจากนั้นจึงบอกแม่ย่านางว่า ขอนำของเซ่นไหว้ไปแจกจ่ายกันรับประทาน

ขั้นตอนสุดท้าย จุดประทัดแล้วรีบเปียงหัวเรือออกทะเล หรือจุดประทัด ขณะที่น่าเรือออกสู่ท้องทะเล เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการนำเรือออกทะเล

จากขั้นตอนของพิธีกรรมบูชาแม่ย่านางเรือในประเทศไทยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการผสมผสานของความเชื่อและการปฏิบัติที่เป็นวัฒนธรรมของชาวจีน ได้แก่ การนำผ้าสีทับทิมมาผูกที่หัวเรือ การเผากระดาษเงินกระดาษทอง และการจุดประทัดที่ชาวเรือจีนทำพิธีบูชาเจ้าแม่ทับทิมกับความเชื่อและข้อปฏิบัติในวัฒนธรรมทางความเชื่อของไทย เช่น การนำผ้าสามสี พวงมาลัยมาผูกหรือคล้องที่หัวเรือ การนำแป้งหอมมาประพรม การปิดทองที่หัวเรือ และการประพรมน้ำมนต์ ซึ่งชาวประมงไทยถือว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะการกระทำดังกล่าวจะส่งผลให้พวกเขาประสบกับสิ่งที่ปรารถนา เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพ เพราะเชื่อมั่นว่าแม่ย่านางเรือจะคอยช่วยเหลือให้พวกเขาประสบความสำเร็จ และปกป้องคุ้มครองให้พวกเขาปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ นอกจากการบูชาแม่ย่านางแล้วยังพบว่า ชาวประมงไทยยังบูชาพระพุทธรูป การบวงสรวงแม่พระคงคา และอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่

เสียชีวิตในแม่น้ำอีกด้วยที่สะท้อนถึงความผสมผสานทางวัฒนธรรมความเชื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกันอีกด้วย (วิดิทัศน์เรื่อง ไหว้แม่ย่านางเรือ, 2013)

1.2.2 เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ประกอบพิธีการบูชาแม่ย่านางเรือ เป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละภูมิภาคของไทย แต่เครื่องบูชาส่วนใหญ่ที่พบทั่วไปในวิดิทัศน์ที่ใช้ศึกษาจะประกอบ ด้วยสิ่งต่าง ๆ ตามตารางข้างล่าง

ลำดับ	ดอกไม้	เนื้อสัตว์และ อาหารคาว	ผลไม้	ของหวาน	สิ่งอื่น ๆ
1	ดอกดาวเรือง	ไก่ต้ม	กล้วย	ขนมชั้น	ผ้าสามสี
2	ดอกกล้วยไม้	ไข่ต้ม	ชมพู่	ทองหยิบ	บายศรี
3	ดอกอัญชัน	ปลาหมึกแห้ง	เงาะ	ทองหยอด	รูป 9 ดอก
4	ใบเงิน	หมูสามชั้น	สับปะรด	เม็ดขนุน	น้ำมนต์
5	ใบทอง	ข้าวสวย	มะพร้าว	ฟักเชื่อม	เหล้าขาว
6	ยอดใบขนุน	-	ขนุน	ขนมต้มแดง ต้มขาว	กระเทียม 9 หัว
7	กิ่งทับทิม	-	-	ขนมจันอับ	น้ำเปล่า

จากตารางจะเห็นว่า เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ประกอบพิธีการบูชาแม่ย่านางเรือในประเทศไทยจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความเชื่อต่าง ๆ ของสังคมไทย เช่น ดอกไม้ ผลไม้บางชนิด ขนมต่าง ๆ จะสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องชีวิต อาทิ ดอกดาวเรืองที่คนไทยเชื่อว่าจะทำให้ชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องเจริญรุ่งเรือง เนื้อสัตว์และอาหารคาว ผลไม้ และเครื่องบูชาอื่น ๆ เช่น ผ้าสามสี และบายศรีจะเป็นไปตามคติไทยโบราณที่มักจะนำสิ่งเหล่านี้มาใช้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมักจะคัดสรรสิ่งที่ดีที่สุดมาทำการบูชา เนื่องจากชาวประมงไทยยกย่องแม่ย่านางเรือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาเคารพนับถือยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางใจสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน (วิดิทัศน์เรื่อง ไหว้แม่ย่านางเรือ, 2013, วิดิทัศน์เรื่อง ลำ EP.123: แม่ย่านางเรือ (1/4), 2016)

1.3 ข้อปฏิบัติต่อความเชื่อแม่ย่านางเรือในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อแม่ย่านางเรือในประเทศไทยจะมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ความหมายและวิธีการปฏิบัติไปตามคติของแต่ละพื้นที่ และได้มีการสืบทอดต่อกันมาจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวเรือ เรื่องที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของความเชื่อเรื่องนี้ คือ ข้อห้ามที่สามารถพบเห็นได้ในวิถีชีวิตของชาวเรือในประเทศไทย ดังนี้

1.3.1 ห้ามทะเลาะกันเมื่ออยู่บนเรือ เป็นข้อห้ามที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะการใช้ชีวิตอยู่บนเรือร่วมกัน ทุกคนจะต้องรักสามัคคี เห็นอกเห็นใจ และร่วมแรงร่วมใจกันทำให้กิจการต่าง ๆ สำเร็จด้วยดี การทะเลาะกันระหว่างการเดินทางในทะเลเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและจะนำความวิบัติมาให้แก่ทุกคน ตรงกันข้าม หากทุกคนรักสามัคคี มีน้ำใจให้กันจะช่วยให้หน้าที่การงานประสบความสำเร็จ และยังแสดงถึงความเคารพต่อแม่ย่านางเรือที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวเรือด้วย

1.3.2 ห้ามทำเรือสกปรก ลูกเรือทั้งหมดก่อนที่จะลงเรือต้องทำความสะอาดตัวเอง เช่น ทำความสะอาดเท้าแล้วค่อยลงเรือ เพราะชาวประมงเชื่อว่า การดูแลรักษาความสะอาดในเรือเป็นสิ่งสำคัญมาก สิ่งสกปรกบน

เรือส่วนมากจะมาจากของทะเลระหว่างการดำเนินงาน เช่น กลิ่นคาวของสัตว์ทะเลที่ชาวประมงจับมาได้ จึงจำเป็นต้องช่วยกันรักษาความสะอาด นอกจากนี้ การรักษาความสะอาดในเรื่องจะยึดอายุการใช้งานของเรือประมง และการทำตามข้อห้ามนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ชาวเรือมีความเคารพและนับถือแม่ย่านางเรือด้วย นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อว่า ถ้าเรือสะอาดสิ่งแวดล้อมบนเรือดี แม่ย่านางเรือก็จะนำความโชคดี ความเป็นสิริมงคลมาให้แก่ทุกคน ในทางกลับกันเมื่อเรือสกปรกก็จะทำให้เกิดสิ่งที่เป็นอัปมงคลแก่คนบนเรือด้วย

1.3.3 ห้ามดื่มสุราก่อนลงเรือหรือระหว่างอยู่บนเรือ เพราะมีความเชื่อว่า แม่ย่านางไม่ชอบการดื่มสุรา และข้อห้ามนี้ก็เพื่อเป็นข้อห้ามที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพชาวประมง ถ้าหากลูกเรือดื่มสุราก่อนลงเรือหรือระหว่างอยู่บนเรือจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ นอกจากนี้ การดื่มสุรายังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน ทำให้เสียการงาน และเป็นการไม่เคารพต่อแม่ย่านางเรือด้วย

1.3.4 ห้ามเล่นการพนันอยู่บนเรือ เพราะการเล่นการพนันทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินและก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การลักขโมยได้ ส่งผลให้เกิดความวุ่นวาย การงานเสียหาย ทำให้คนในเรือไม่รัก ไม่สามัคคีกัน มองกันเป็นศัตรู ไม่มีความไว้วางใจกัน และการเล่นการพนันเป็นการกระทำที่ไม่ให้เกียรติและไม่เคารพยำเกรงแม่ย่านางเรืออีกด้วย

1.3.5 ห้ามมีเพศสัมพันธ์ในเรือ เนื่องจากชาวประมงเป็นผู้ชายและต้องทำงานอยู่บนเรือแต่ละครั้งเวลาหลายวัน ต้องห่างไกลจากครอบครัวและภรรยาเป็นเวลานาน จึงทำให้ลูกเรือที่เป็นผู้ชายเกิดความต้องการทางเพศขึ้นมา ดังนั้น การมีเพศสัมพันธ์ในเรือเป็นข้อห้ามที่เคร่งครัดมากที่สุด เพราะว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม การร่วมเพศในเรือยังถือเป็นการลบหลู่แม่ย่านางเรือและจะทำให้การประกอบอาชีพต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เช่น จับปลาได้น้อย ประสบกับมรสุม อาจทำให้เรืออับปางและคนในเรือเสียชีวิต แต่หากคนในเรือให้ความเคารพยำเกรงแม่ย่านางก็เชื่อกันว่า ท่านจะช่วยปกป้องคุ้มครอง อวยพรให้เกิดความสิริมงคลแก่เจ้าของเรือและลูกเรือในการออกหาปลา

1.3.6 ห้ามใส่รองเท้าในเรือ ชาวประมงไทยยังมีความเชื่อว่า เมื่อจะลงเรือต้องถอดรองเท้าและล้างเท้าให้สะอาดก่อนทุกครั้ง และระหว่างอยู่บนเรือก็ห้ามใส่รองเท้า เพราะเชื่อกันว่า ในเรือมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์และแม่ย่านางอาศัยอยู่ การใส่รองเท้าบนเรือเป็นการไม่ให้เกียรติแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์และแม่ย่านางเรือ ซึ่งจะทำให้คนบนเรือประสบกับสิ่งที่ไม่ดี เช่น จับปลาได้น้อยหรือประสบกับปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ นอกจากนี้การไม่ใส่รองเท้าทำงานบนเรือจะมีผลดีคือ ป้องกันการลื่นในขณะที่ทำงาน เพราะขณะที่เรือวิ่งอยู่ เรือจะโคลงเคลงตลอดเวลา ทำให้ผู้ที่ไม่สวมรองเท้าสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ดีกว่า และลดการเกิดอุบัติเหตุบนเรือด้วย

1.3.7 ห้ามเหยียบบริเวณหัวเรือ ชาวประมงไทยเชื่อว่า บริเวณหัวเรือเป็นที่สถิตของแม่ย่านางเรือ ดังนั้นการเหยียบหัวเรือจึงเป็นการเหยียบย่ำที่อยู่อาศัยของแม่ย่านางเรือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เคารพต่อแม่ย่านางและจะทำให้แม่ย่านางเรือโกรธและลงโทษเจ้าของและลูกเรือ เช่น ทำให้เจ็บป่วยในระหว่างออกเรือ จับสัตว์น้ำได้จำนวนน้อยหรือจับสัตว์น้ำไม่ได้เลย

1.3.8 ห้ามนำสิ่งของต่าง ๆ วางบนหัวเรือ เพราะไปบังทัศนวิสัย ทำให้คนขับเรือมองเห็นทิศทางไม่ชัดเจน นอกจากนี้แล้ว ชาวเรือยังเชื่ออีกว่า การวางสิ่งของบนเรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีและไม่เคารพต่อแม่ย่านางเรือ

อีกด้วย เพราะการนำสิ่งของไปวางไว้บนหัวเรือทำให้แม่ย่านางเรืออยู่ไม่เป็นสุขและออกมาช่วยชาวประมงได้ยากลำบาก

1.3.9 ห้ามลักขโมยของบนเรือ ชาวเรือไทยมีความเชื่อว่าสิ่งของทุกอย่างที่อยู่ในเรือเป็นสมบัติของแม่ย่านางเรือ เมื่อของสูญหายหรือของถูกขโมยไป แม่ย่านางเรือก็จะโกรธ ส่งผลให้คนที่อยู่บนเรือไม่กล้ากระทำการดังกล่าว เพราะความเคารพยำเกรงในแม่ย่านางเรือ กลัวว่าแม่ย่านางเรือจะลงโทษให้มีอันเป็นไป

ข้อห้ามทั้ง 9 ข้อนี้ให้ข้อสรุปว่า ความเชื่อในแม่ย่านางเรือของไทยมิใช่เป็นเพียงความเชื่ออย่างเดียว แต่ยังเป็นกุศโลบายที่ว่าด้วยจริยธรรมที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เชื่อและปฏิบัติตามอย่างมาก สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้นำความเชื่อเรื่องนี้มาผสมผสานกับหลักจริยธรรมเพื่อใช้ปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามให้แก่ชาวเรือ และกำหนดเป็นแบบแผนข้อควรปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและจะส่งต่อไปยังอนาคตผ่านลูกหลานชาวเรือจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป (วิดิทัศน์เรื่อง ไหว้แม่ย่านางเรือ, 2013, วิดิทัศน์เรื่อง แม่ย่านาง ต้นตำนานการกราบรถ-ไหว้เรือ, 2016)

2. ความเชื่อเรื่องตุยบวยเต็งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 ตำนานตุยบวยเต็งเหนียง คำว่า “ตุยบวยเต็งเหนียง” (水尾圣娘) เป็นภาษาไหหลำ หมายถึง พระแม่ท่ายน้ำ เป็นเทพท้องถิ่นของจีนไหหลำ มีตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในสมัยราชวงศ์หมิง มีชาวประมงชื่อว่า พานหมิงหลี่ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเปยกัง ตำบลชิงหลาน วันหนึ่งพานหมิงหลี่ออกไปจับปลา ปลอยตาข่ายครั้งที่หนึ่งลงในน้ำ ปรากฏว่ามีท่อนไม้ท่อนหนึ่งมาติดที่ตาข่าย เขาจึงนำท่อนไม้นั้นทิ้งทะเลและปลอยตาข่ายน้ำอีกครั้งหนึ่ง ท่อนไม้ท่อนเดิมก็ได้กลับมาติดที่ตาข่ายอีกครั้ง เขาเสียใจมากจึงพูดกับท่อนไม้ว่า ท่อนไม้ ถ้าหากว่าท่านคุ้มครองเราและทำให้เราจับปลาได้มาก ๆ เราสัญญาว่า จะแกะสลักท่านให้เป็นพระพุทธรูปเพื่อให้คนมาสักการะบูชาท่าน หลังจากพานหมิงหลี่ปลอยตาข่ายลงน้ำเป็นครั้งที่สาม ปรากฏว่า เขาจับปลาได้จำนวนมาก เขารู้สึกประหลาดใจมากและได้นำท่อนไม้ท่อนนั้นกลับบ้าน แต่เขาก็กลับลืมคำสัญญาที่ให้ไว้กับท่อนไม้ และทิ้งท่อนไม้ท่อนนั้นไว้ในสวน ภรรยาของพานหมิงหลี่นำปลาที่จับมาไปขายและนำเงินส่วนหนึ่งไปซื้อหมูมาสองตัว เมื่อพานหมิงหลี่กำลังสร้างคอกหมู ปรากฏว่า ขาดท่อนไม้ไปหนึ่งท่อน เขาจึงนำท่อนไม้ที่ได้จากทะเลมาทำคอกเลี้ยงหมู แต่หลังจากนั้นหมูของพานหมิงหลี่ก็ตายหมด 2-3 วันต่อมาเขาจับปลาไม่ได้สักตัวหนึ่ง เวลากลางคืนวันหนึ่ง ตุยบวยเต็งเหนียงได้มาเข้าฝันพานหมิงหลี่โดยได้เล่าประวัติของตนเองและบอกกับเขาว่า เจ้าลืมนบุญคุณของฉัน พานหมิงหลี่นึกขึ้นได้ว่า ตนไม่ได้ทำตามสัญญาที่เคยพูดไว้กับท่อนไม้ เขาจึงได้ขอโทษตุยบวยเต็งเหนียง และนิกธูปร่างหน้าตาของท่านตามความฝัน และได้แกะสลักรูปตุยบวยเต็งเหนียงจากท่อนนั้น พร้อมชักชวนคนในหมู่บ้านให้มาร่วมกันสร้างวัดตุยบวยเต็งเหนียงไว้ที่หมู่บ้านโพเว่ย เมืองเหวินซาง มณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อประดิษฐานตุยบวยเต็งเหนียงไว้สักการะบูชาและยึดเหนี่ยวจิตใจ (วิดิทัศน์เรื่อง วัดตุยบวยเต็งเหนียงเหวินซาง เทพนารีอันดับหนึ่งในไหหลำ 海南第一女神”文昌水尾圣娘庙, 2018)

จากตำนานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องตุยบวยเต็งเหนียงเกิดจากเทพนิยายจีนที่เป็นความเชื่อพื้นฐานของชาวจีน เนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อในเทพเจ้าผู้คุ้มครองมากมาย ความเป็นไปของชีวิต การประสบความสำเร็จ ความสุข ทุกข์ ความสำเร็จ ความล้มเหลว ส่วนหนึ่งชาวจีนเชื่อว่า มาจากเทพเจ้า เห็นได้จากตำนานดังกล่าว พานหมิงหลี่จับปลาได้จำนวนมากก็เพราะอำนาจของตุยบวยเต็งเหนียง ส่งผลให้ชาวประมงหรือผู้ที่ทำการค้าขายที่ต้องอาศัย

เรือเป็นพาหนะนำถือบูชาเทพองค์นี้ และถือว่าท่านเป็นเทพนารีท้องถิ่นของชาวจีนไหหลำที่คอยปกป้องชาวเรือและนำโชคลาภมาให้แก่ชาวประมงและพ่อค้าจนถึงทุกวันนี้

2.2 พิธีการบูชาตุยบวยตั้งเหนียง ในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน จากการศึกษาพบว่า พิธีการบูชาตุยบวยตั้งเหนียงจะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวจีนไหหลำ โดยมีขั้นตอนการบูชาและสิ่งของที่ใช้บูชา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ขั้นตอนการบูชาตุยบวยตั้งเหนียง การบูชาแม่ย่านางเรือของชาวประมงไหหลำต้องใช้ภาษาไหหลำในการประกอบพิธีตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังที่วิดิทัศน์เรื่อง พิธีตุยบวยตั้งเหนียงอำเภอเหวินซาง มณฑลไหหลำ 海南省文昌市水尾圣娘仪式 (2018) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง บูชาเทพเจ้าทั้งหลาย ก่อนอื่นต้องบูชาเทพเจ้าหลักในพิธี คือ ตุยบวยตั้งเหนียง หลังจากนั้นจึงค่อยบูชาเทพเจ้าอื่น ๆ ตามลำดับที่ตั้งไว้ เริ่มต้นตั้งแต่เทพเจ้าที่ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายจนถึงทางด้านขวา ต้องจุดธูป 3 ดอก ในแต่ละกระถาง

ขั้นตอนที่สอง บูชาเจ้าที่ ต้องจุดธูป 5 ดอก ในแต่ละกระถาง

ขั้นตอนที่สาม บูชาเทพเจ้าประตูเรือ ใช้ธูป 2 ดอก เสียบไว้ที่ประตูทั้งสองฝั่ง

ขั้นตอนที่สี่ บูชาฟ้าและที่ดิน ตั้งอยู่ในส่วนกลางของศาลเจ้า ใช้ธูปบูชาแต่ละกระถาง 3 ดอก

จากขั้นตอนการเซ่นไหว้ตุยบวยตั้งเหนียงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ และวิถีการปฏิบัติ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชาวประมงไหหลำ โดยพวกเขาจะให้ความสำคัญกับการบูชาตุยบวยตั้งเหนียงเทพเจ้าที่เป็นประธานในพิธี นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อแบบพหุเทวนิยม หมายถึง ความเชื่อในเทพหลายองค์ของชาวจีนไหหลำอีกด้วย เนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อว่า เทพแต่ละองค์มีฤทธิ์อำนาจต่างกัน ดังนั้น จึงมีเทพหลายองค์ที่พวกเขานับถือ สักการะบูชา แต่ถึงกระนั้นก็มีจุดร่วมกันของการนับถือเทพเจ้าก็คือ เทพทุกองค์ล้วนมีความศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจที่สามารถคุ้มครองลบล้างสิ่งที่ไม่ดีที่พวกเขาปรารถนาให้ได้ แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องนี้อย่างคงมีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนรุ่นใหม่ที่พวกเขาได้เรียนรู้ ถ่ายทอดสืบวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้มาจนถึงปัจจุบัน

2.2.2 เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ประกอบพิธีบูชาตุยบวยตั้งเหนียงที่พบทั่วไปในวิดิทัศน์ที่ใช้ศึกษา เช่น วิดิทัศน์เรื่อง สดุดีตุยบวยตั้งเหนียง 水尾圣娘颂 (2019) จะประกอบสิ่งต่าง ๆ ตามตารางข้างล่าง

ลำดับ	ดอกไม้	เนื้อสัตว์และ		ของหวาน	สิ่งอื่น ๆ
		อาหารคาว	ผลไม้		
1	ใบเงิน	เนื้อหมู	กล้วยหอม	ขนมเซ่ง	น้ำชา
2	ใบทอง	หัวหมู	แอปเปิล	ขนมฟูนึงแบบใส่ถ้วย	เม็ดบัวแดง
3	-	ไก่	องุ่น	ขนมเจียนตุย	ธูป
4	-	กุ้ง	สับปะรด	ขนมฟูนึงแบบไม่ใส่ถ้วย	เทียน
5	-	ปู	ทับทิม	ลูกอมรสนม	เหล้าขาว
6	-	แกงดำ	ดอกท้อ	-	-

จะเห็นว่าเครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ในการประกอบพิธีการบูชาตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง ในมณฑลไพลำ สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเป็นไปตามคติทางความเชื่อของกลุ่มคนในท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางความเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่ม มีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างจากของเซ่นไหว้ในพิธีบูชาแม่ย่านางเรือของไทย แต่ที่เห็นได้ชัดก็ความเชื่อที่ชาวประมงไพลำมีต่อตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง ผู้ศรัทธาต่างสรรหาสิ่งของสำหรับเซ่นไหว้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงความเป็นเงินและแฝงด้วยความเชื่อเรื่องสิริมงคลของชีวิต นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการนำอาหารของไทย เช่น ขนมชั้น ทองหยิบ ทองหยอดมาใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ สันนิษฐานว่า น่าจะมีการนำขนมเหล่านี้มาใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้เมื่อไม่นานมานี้ เพราะในอดีตชาวจีนไพลำจะใช้แต่ขนมของจีนในการไหว้เจ้า และสิ่งของที่นำมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ สะท้อนถึงการให้ความสำคัญ ความเคารพ และศรัทธาที่ชาวจีนไพลำมีต่อตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียงอย่างสูงสุด

2.3 ข้อปฏิบัติต่อความเชื่อในตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง ข้อปฏิบัติต่อความเชื่อในตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียงที่เด่นชัดเด่นก็คือ ข้อห้ามต่าง ๆ ที่ผู้ศรัทธาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในเทศกาลต่าง ๆ ของจีนตามศาลเจ้าที่ประดิษฐานตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง ดังนี้

2.3.1 ข้อห้ามในวันเกิดของตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง จะมีข้อปฏิบัติและข้อห้ามหลายประการ เช่น ก่อนวันเฉลิมฉลองวันเกิดของตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง 3-7 วัน ให้กินเจเพื่อแสดงเคารพตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง ห้ามกินเนื้อสัตว์ สามีภรรยาห้ามมีเพศสัมพันธ์กันในขณะกินเจช่วงเวลาดังกล่าว ข้อนี้จะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด

2.3.2 ข้อห้ามในเทศกาลวันตรุษจีน มีข้อห้ามหลายประการ เช่น ห้ามรับประทานเต้าหู้สดในวันแรกของปีใหม่ เพราะว่าเต้าหู้มีสีขาวที่เป็นสัญลักษณ์ของอุปสรรคหรือโชคร้าย ดังนั้นจึงมีข้อห้ามดังกล่าว ไก่ต้มที่นำมาเซ่นไหว้ควรเป็นตัวสมบูรณ์ และต้องรองจนกว่าจะทำพิธีเสร็จแล้วจึงสามารถหันเป็นชิ้นเล็ก ๆ รับประทานได้ วัณเส้นห้ามขาด เพราะเชื่อว่าจะทำให้อายุขัยของคนชราในครอบครัวสั้นลง ปลาห้ามตัดเป็นชิ้น ๆ ต้องเป็นตัวสมบูรณ์ เพราะว่าปลาที่เป็นตัวสมบูรณ์เป็นสัญลักษณ์ของการมีกินมีใช้จนถึงลูกหลาน

2.3.3 ข้อห้ามในเทศกาลหยวนเซียว หรือที่คนไทยเรียกว่า เทศกาลโคมไฟ เป็นวันแรกที่พระจันทร์เต็มดวงในปีใหม่ของชาวจีน ห้ามกินอาหารที่ไม่ใช่รูปทรงกลม

2.3.4 ข้อห้ามในเทศกาลเซ็งเม้ง ชาวประมงไพลำนิยมมาไหว้ตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง และมีข้อห้ามว่าห้ามนำธงเล็ก ๆ ที่เสียบอยู่ที่ศาลเจ้าตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียงไป เพราะเชื่อว่า การทำเช่นนี้จะทำให้บ้านเรือนของบรรพบุรุษพังลงได้ (วิดิทัศน์เรื่อง พิธีตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียง 水尾圣娘庆典, 2019)

ข้อห้ามและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อในตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียงที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเทพนารีตุ๋นตุ๋นตั้งเหนียงและศาลเจ้าที่มีต่อผู้ศรัทธาที่ไม่ใช่เป็นเพียงการสืบทอดความเชื่อตามประเพณีเท่านั้น แต่ข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับศีลธรรมที่ติงาม ส่งผลให้ผู้ศรัทธาได้มีโอกาสทำความดี ชดเชยจิตใจให้สะอาด ผ่องใส และเกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานสืบสานประเพณีวัฒนธรรมจีน อนุรักษ์สืบต่อรากฐานทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย

3. การเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและตุยบวยเต็งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบตามประเด็นที่ศึกษา 3 ประการ คือ ความเชื่อ การประกอบพิธีสักการบูชา และข้อปฏิบัติต่อความเชื่อทั้งสอง ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อในแม่ย่านางเรือของไทยและตุยบวยเต็งเหนียง จากการเปรียบเทียบพบความสอดคล้องและความแตกต่างของความเชื่อทั้งสองใน 2 มิติ ดังนี้

3.1.1 มิติที่สอดคล้องกันของความเชื่อในแม่ย่านางเรือและตุยบวยเต็งเหนียงมี 3 ประการ คือ

1) แม่ย่านางเรือในประเทศไทยและตุยบวยเต็งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน ต่างเป็นเทพนารีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจเขิงบันดาลเหมือนกัน

2) ความเป็นมาของเทพนารีทั้งสองมาจากตำนานเทพนิยายพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมา

3) เทพนารีทั้งสองเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวเรือ มีหน้าที่คอยปกป้องรักษา ค้ำครองชาวเรือ ผู้ศรัทธาและปฏิบัติตนตามข้อห้ามให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และบันดาลให้ผู้ศรัทธาประสบความสำเร็จในอาชีพและได้สิ่งปรารถนา แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถลงโทษชาวเรือที่ไม่ศรัทธา กระทำการดูหมิ่น ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติและข้อห้าม เช่น ทำให้ได้รับอันตราย จับปลาไม่ได้ เป็นต้น

3.1.2 มิติที่สอดคล้องกันของความเชื่อในแม่ย่านางเรือและตุยบวยเต็งเหนียงสรุปในภาพรวมได้ว่า ความเป็นมาของเทพนารีทั้งสองจะผูกโยงกับตำนานพื้นบ้าน ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น แม้จะเกี่ยวข้องกับเทพนิยาย แต่ก็มี ความแตกต่างกัน กล่าวคือ แม่ย่านางเรือของไทยจากตำนานที่ศึกษาจะมีลักษณะของการผสมผสานกับเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เทพของชาวจีน และคติความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยที่ผูกโยงกับเรือ ท้องทะเลหรือสายน้ำ สัตว์น้ำ อาชีพประมง การค้าขาย หรือการเดินทาง ส่วนตำนานของตุยบวยเต็งเหนียงจะเกี่ยวกับเทพนิยายจีนโดยตรง และผูกโยงกับวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านและพ่อค้าชาวไหหลำ และคติความเชื่อของท้องถิ่นที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมเดิมของชาวจีน

3.2 พิธีการบูชาแม่ย่านางเรือและตุยบวยเต็งเหนียง จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบความสอดคล้องและความแตกต่างของพิธีการบูชาต่อสิ่งเคารพทั้งสองใน 2 มิติ ดังนี้

3.2.1 มิติที่สอดคล้องกันในการบูชาแม่ย่านางและตุยบวยเต็งเหนียงสรุปได้ 3 ประการ คือ

1) รูปแบบของพิธีกรรมเกิดจากศรัทธาของชาวเรือที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์ของเทพนารีทั้งสองในฐานะที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นขวัญและกำลังใจให้ชาวเรือ สร้างความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ

2) สิ่งที่ใช้ประกอบในพิธีล้วนเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ถูกคัดสรรมาอย่างดีและมีหลายสิ่งที่ใช้เหมือนกัน เช่น รูปเทียน ใบเงิน ใบทอง หมู ไก่ กล้วย สับปะรด ขนมทองหยิบ ทองหยอด และเหล้าขาว เป็นต้น และสิ่งที่น่าสนใจประกอบพิธีกรรมบูชาเหล่านี้มักจะแฝงด้วยคติความเชื่อเรื่องความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน เช่น ใบเงิน ใบทองที่สื่อถึงการมีเงิน มีทอง ดอกดาวเรืองที่สื่อถึงความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เป็นต้น

3) จุดมุ่งหมาย ชาวเรือทั้งสองประเทศประกอบพิธีสักการบูชาสิ่งเคารพทั้งสองเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ขอให้ท่านช่วยปกป้องรักษาคุ้มครองให้ตนและทุกชีวิตที่อยู่ในเรือปลอดภัย และขอให้ท่านบันดาลให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ พบแต่สิ่งดีที่พึงปรารถนา และยังถือเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อเทพนารีในฐานะผู้มีพระคุณที่คอยช่วยเหลือ ปกป้องคุ้มครองและบันดาลให้ได้ในสิ่งปรารถนาอีกด้วย

3.2.2 มิติที่แตกต่างกันในพิธีการบูชาแม่ย่านางเรือและตุยบวยตั้งเหนียงในภาพรวมจะแตกต่างกันไปตามคติความเชื่อทางสังคมของแต่ละประเทศที่มีการผสมผสานกับความเชื่ออื่น ๆ ในสังคมของตนและความเชื่อภายนอก เช่น การบูชาแม่ย่านางเรือไทยที่มีการนำผ้าสามสีหรือหรือนำทองคำเปลวมาติดที่หัวเรือ มีการนำแป้งหอมและน้ำมันตมาประพรมเรือ ในขณะที่การบูชาตุยบวยตั้งเหนียงไม่มีขั้นตอนนี้ และในพิธีการบูชาตุยบวยตั้งเหนียงจะมีการบูชาเทพองค์อื่น ๆ ได้แก่ เจ้าที่ เทพประตูเรือ เทพประจำฟ้าและดินร่วมด้วย นอกจากนี้ เครื่องบูชาเช่นไหว้ในพิธีหลายอย่างก็แตกต่างกันไปตามคติความเชื่อที่ชาวเรือทั้งสองประเทศสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มีลักษณะของแต่ละท้องถิ่น

3.3 ข้อปฏิบัติต่อความเชื่อในแม่ย่านางเรือและตุยบวยตั้งเหนียง จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อปฏิบัติและข้อห้ามตามความเชื่อทั้งสองใน 2 มิติ ดังนี้

3.3.1 มิติที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติต่อข้อห้ามตามความเชื่อแม่ย่านางเรือและตุยบวยตั้งเหนียงสรุปได้ 2 ประการ คือ

1) ชาวเรือทั้งสองประเทศต่างให้ความสำคัญกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามเกี่ยวกับสิ่งเคารพทั้งสองอย่างมาก จะปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในขณะที่เดียวกันก็จะละเว้นไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการดูหมิ่นหรือละเมิดข้อห้าม เพราะกลัวว่าจะได้รับบทลงโทษอย่างหนัก อาจถึงเสียชีวิตและสูญสิ้นทรัพย์สินได้จากเทพนารีทั้งสองได้

2) ข้อห้ามตามความเชื่อเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับศีลธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม เช่น การถือศีลกินเจ ไม่กินเนื้อสัตว์ การไม่ดื่มสุราก่อนลงเรือหรือขณะอยู่ในเรือ การไม่ลักขโมย เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อในสิ่งเคารพทั้งสอง ไม่ใช่เป็นเพียงความเชื่อที่มีอาจพิสูจน์ได้เท่านั้น แต่ยังเป็นมาตรการทางศีลธรรม จริยธรรมที่มุ่งควบคุม ฝึกฝนให้ผู้ศรัทธามีพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมที่ทำให้ประเทศชาติไม่เกิดปัญหาความวุ่นวายเดือดร้อนด้วย อันเป็นกุศโลบายที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของสองชาติพันธุ์

3.3.2 มิติที่แตกต่างกันของการปฏิบัติต่อความเชื่อในแม่ย่านางเรือและตุยบวยตั้งเหนียงสรุปในภาพรวมว่าเป็นความแตกต่างกันตามคติความเชื่อที่ผสมผสานกับรากฐานทางวัฒนธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ชาวเรือรับเข้ามาที่มีรายละเอียดแตกต่างกัน นอกจากนี้ การปฏิบัติตามข้อห้ามในแม่ย่านางเรือไทยจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในขณะที่อยู่บนเรือ แต่การปฏิบัติตามข้อห้ามที่เกี่ยวกับตุยบวยตั้งเหนียงจะเกี่ยวข้องเทศกาลสำคัญของจีน เช่น เทศกาลตรุษจีน เป็นต้น

สรุปและวิจารณ์ผล

การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและตุยบวยตั้งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีนมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย คือ ความสอดคล้องกันของความเชื่อ คือ แม่ย่านางและตุยบวยตั้งเหนียงเป็นเทพนารีที่ศักดิ์สิทธิ์ คอยปกป้องรักษาชาวเรือให้ปลอดภัยจากอันตราย บันดาลให้ประสบความสำเร็จตามปรารถนา และสามารถลงโทษผู้ที่กระทำการดูหมิ่นให้ประสบกับสิ่งที่ไม่ดีได้ ชาวเรือจะปฏิบัติตามสิ่งเคารพทั้งสองด้วยความเคารพบูชาด้วยเครื่องเช่นสังเวทย่างดี ปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และไม่กระทำการใด ๆ ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรม ส่วนความแตกต่างกันของความเชื่อ การบูชา

และการปฏิบัติต่อความเชื่อทั้งสองนั้นจะแตกต่างกันไปตามมิติทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละประเทศที่ผสมผสานกับคติความเชื่อทางสังคมของตนและคติความเชื่อภายนอกที่ชาวเรือของทั้งสองประเทศได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของจรงรักษ์ รัตนวิฑูรย์ (2560, น. 43) ที่กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จะแสดงออกมาในรูปของข้อห้าม ค่านิยมต่าง ๆ ดังนั้น ความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด และปรากฏในรูปของพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม และวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ ของสังคมนั้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอู่เลียงเลียง (Wu Liangliang, 2013) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกกระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทยที่พบว่า นิทานที่เกี่ยวกับเทพนิยายข้าวเปลือกถือเป็นเทพนิยายประเภทหนึ่งของโลก ไม่ว่าจะประเทศแถบตะวันออกหรือตะวันตกสมัยโบราณ ล้วนมีลักษณะพิเศษของตนเอง เพราะต่างมีประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และความเชื่อพื้นเมืองที่แตกต่างกัน ฉะนั้นเทพนิยายของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันไปด้วย จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเรือในประเทศไทยและตุยบายตั้งเหนียงในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ตามหลักทางวิทยาศาสตร์ หากแต่ส่งผลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้คน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่มีความเชื่อศรัทธา ให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในคลองธรรมที่ติงามได้ มีความรัก สามัคคี เอื้ออาทร ช่วยเหลือกันนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประเพณีที่ติงามของสังคมที่สามารถนำมาปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้ลูกหลานของทั้งสองประเทศเห็นความสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมของความเชื่อดังกล่าวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้เกี่ยวกับพระแม่คงคาของประเทศไทยกับเจ้าพ่อ 108 ในมณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. ควรศึกษาความเชื่อแม่ย่านางเรือ โดยการใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในภาพรวม และเจาะลึกเรื่องราวแม่ย่านางอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา ชูผล. (2559). แม่ย่านางความศรัทธาชาวเรือ. *วารสารศูนย์ภาษา*, 10(1), 1-152.
- จรงรักษ์ รัตนวิฑูรย์. (2560). วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดน่าน. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 8(2), 42-61.
- ณัฐณิชา พรรณรัตน์. (2016). การสร้างความหมายเกี่ยวกับ “แม่ย่านางเรือ” ของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 10(23), 33-40.
- ณัฐกานต์ เกาศล และ สุวิชัย โภคัยยะวัฒน์. (2017). Boats: Local Wisdom Relations with Folk Life and Social Role in Central Region of Thailand. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 13(1), 69-82.
- Chen Zihui. (2020). [The regional characteristics of the sea god belief in Hainan Three Gorges Forum]. *Hainan Institute of Tropical Oceanography*, 20(02), 49-53.

Ma Ribing. (2003). [Kangxi Wenchang County Chronicle]. *Journal of Kaifeng Institute of Education*, 19(05), 234-236.

Wu Liangliang. (2013). *A comparative study of rice myths between China and Thailand* (Master's thesis). East China Normal University, Shanghai.

Zeng Lingming. (2021). [Female gods, ocean beliefs, fusion and interaction: An empirical analysis of Mrs. Xian, Mazu and Shuiwei Shengniang in Hainan Island]. *Frontier Economy and Culture*, 21(01), 79-92.

ฐานข้อมูลออนไลน์

ซานเจี้ยจ้วน [อินเทอร์เน็ต]. พิธีตุยบวยตั้งเหนียง 水尾圣娘庆典. 13 กรกฎาคม 2562 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก https://v.youku.com/v_show/id_XNDI4MTAzNjc5Ng==.html

ตงเจียว [อินเทอร์เน็ต]. วัดตุยบวยตั้งเหนียงเหวินซาง เทพนารีอันดับหนึ่งในไหหลำ 海南第一女神”文昌水尾圣娘庙. 3 กุมภาพันธ์ 2564 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก <https://v.qq.com/x/page/y3221>

หนี่เสี่ยวเตอห่าวห่าวค่านเนอ [อินเทอร์เน็ต]. 2018 พิธีตุยบวยตั้งเหนียง อำเภอเหวินซาง มณฑลไหหลำ 海南省文昌市水尾圣娘仪式. 13 มีนาคม 2562 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก https://www.iqiyi.com/w_19s6kn2qcp.html

เรื่องหลอน [อินเทอร์เน็ต]. ตำนานแม่ย่านาง กับต้นสาวผู้สละชีวิตช่วยลูกเรือ. 15 มีนาคม 2561 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=ktsj1UzPmPA>

เหวินซาง [อินเทอร์เน็ต]. สดุดีตุยบวยตั้งเหนียง 水尾圣娘颂. 15 มกราคม 2561 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก <https://v.qq.com/x/page/n3133xltq0c.html>

BiRdY-CH [อินเทอร์เน็ต]. แม่ย่านาง ต้นตำนานการกราบรถ-ไหว้เรือ. 10 เมษายน 2560 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]. ค้นคืนจาก https://www.youtube.com/watch?v=jBZd4xFG_mA

ppachrqx Rattanaporn [อินเทอร์เน็ต]. ไหว้แม่ย่านางเรือ. 10 กันยายน 2562 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]; ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=MedYK0Zefl4>

PPTV HD 36 [อินเทอร์เน็ต]. EP.123: แม่ย่านางเรือ (1/4). 15 มีนาคม 2561 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]; ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=nFs4Y5HbmOg&t=177s>

Wanida Nakhisang [อินเทอร์เน็ต]. สารคดีเรื่องเล่าวิถีไทย: แม่ย่านางเรือ. 21 เมษายน 2560 [เข้าถึง 1 มีนาคม 2565]; ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=LM6CPPBNQrA>